

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาความตื่นตัวใจและแรงจูงใจกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่ เก็บข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน - กันยายน พ.ศ. 2552 โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาคือ นักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2552 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,011 คน การศึกษานี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 474 คน ซึ่งได้จากการเปิดตารางสูตรของ Taro Yamane ที่มีความคาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่น 99%

ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) แบ่งห้องเรียนออกเป็น 2 ระดับชั้นคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 มี 4 ห้องเรียน

จำนวนนักเรียน 195 คน

มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 มี 4 ห้องเรียน

จำนวนนักเรียน 152 คน

มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 มี 4 ห้องเรียน

จำนวนนักเรียน 156 คน

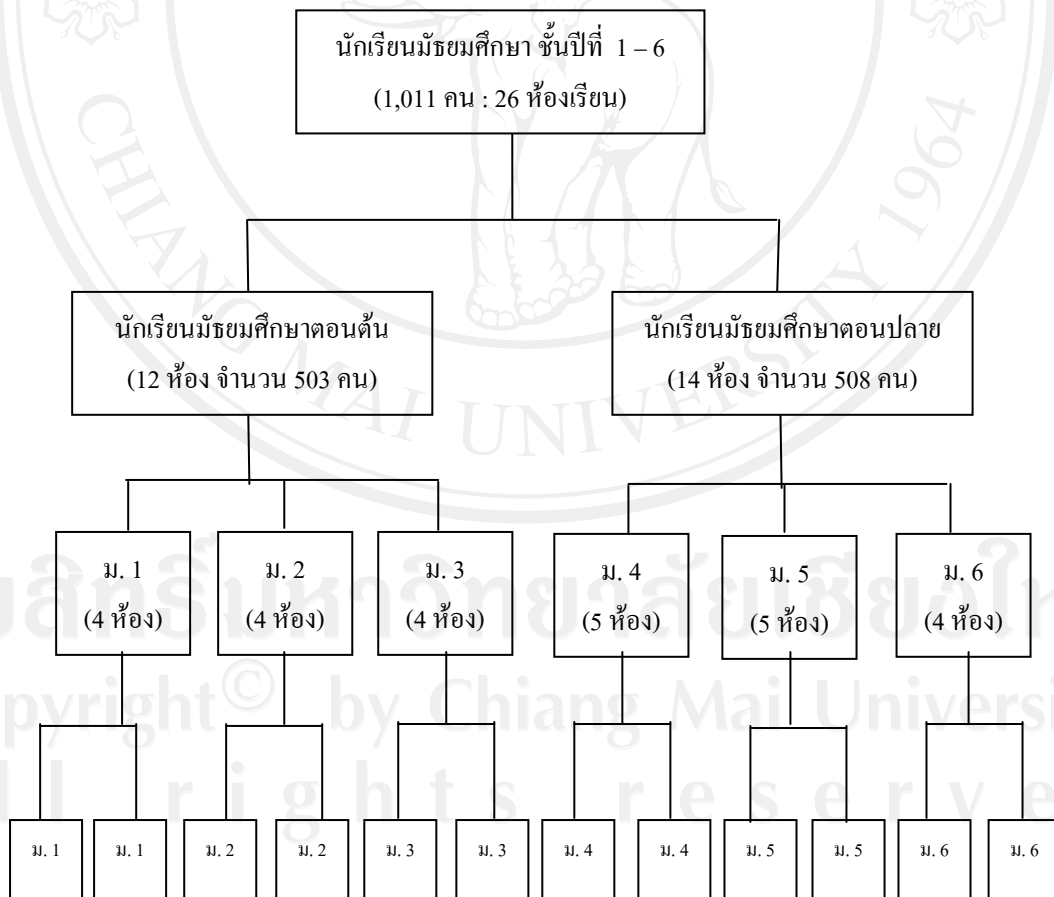
รวมทั้งหมด 12 ห้องเรียน

จำนวนนักเรียน 503 คน

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 มี 5 ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน 195 คน
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 มี 5 ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน 193 คน
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 มี 4 ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน 120 คน
รวมทั้งหมด 14 ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน 508 คน

2) ทำการสุ่มจำนวนนักเรียนด้วยแบบการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากในแต่ละชั้น จำนวน 2 ห้องเรียนต่อชั้น จะได้ทั้งหมด 12 ห้องเรียน แบ่งเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 248 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 234 คน โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนมัธยมศึกษาทุกคนในห้องเรียนที่เข้ามาเรียนในวันและเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล ดังรายละเอียดของการสุ่มดังต่อไปนี้ (แผนภาพที่ 2)

แผนภาพที่ 2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนมัธยมศึกษา

3) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตามระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งได้จำนวนทั้งหมด 482 คน โดยการเก็บข้อมูลที่ได้จริงในวันที่กลุ่มตัวอย่างมาเรียนได้จำนวนทั้งหมด 433 คน แยกตามระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 213 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 220 คน ซึ่งได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ จำนวน 49 คน เนื่องจากในวันเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างนั้น มีการขาดเรียน ลาป่วย และได้ลาออกจากโรงเรียน ก่อนวันเก็บข้อมูลดังแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังนี้

ระดับชั้นปี	ห้องเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
มัธยมศึกษาปีที่ 1	ม. 1/2	49
	ม. 1/4	46
มัธยมศึกษาปีที่ 2	ม. 2/3	37
	ม. 2/4	35
มัธยมศึกษาปีที่ 3	ม. 3/1	39
	ม. 3/3	39
รวมจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3		248
มัธยมศึกษาปีที่ 4	ม. 4/2	45
	ม. 4/3	45
มัธยมศึกษาปีที่ 5	ม. 5/1	41
	ม. 5/4	42
มัธยมศึกษาปีที่ 6	ม. 6/2	31
	ม. 6/3	30
รวมจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4-6		234
รวมจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมด		482
รวมจำนวนที่เก็บได้จริง		433

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามแนววัตถุประสงค์ ประกอบด้วย

3.2.1 ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ และระดับชั้นการศึกษา

3.2.2 แบบวัดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น โดยใช้แบบสอบถามที่ประยุกต์มาจาก Adolescent Alcohol Involvement Scale (ทรงเกียรติ ปิยะกะ และคณะ, 2545) มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 14 ข้อคำถาม ซึ่งมีวิธีให้คะแนนดังนี้

แบบสอบถามมีคะแนนสูงสุด 79 คะแนน

ถ้าตอบคำถามคือ A ได้ 1 คะแนน ยกเว้นคำตอบ ในข้อที่ 1, 2, 6, 12, 13 และข้อที่ 14

A = 0 ไม่ได้คะแนน B = 2 คะแนน

C = 3 คะแนน D = 4 คะแนน

E = 5 คะแนน F = 6 คะแนน

G = 7 คะแนน H = 8 คะแนน

ถ้าคำตอบมีมากกว่า 1 คำตอบ คำตอบที่ได้คะแนนสูงกว่าจะต้องให้คะแนนตามลำดับ คำตอบที่มีคะแนนมากที่สุด ถ้าไม่ตอบเลย ไม่มีคะแนน ให้เท่ากับ 0

โดยกำหนดเกณฑ์ในการแบ่งระดับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไว้ 4 ระดับ ดังนี้คือ

- 1) ได้คะแนน 0 คะแนน เท่ากับ ไม่ดื่มแอลกอฮอล์
- 2) ได้คะแนน 1 - 41 คะแนน เท่ากับ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- 3) ได้คะแนนระหว่าง 42 - 57 คะแนน เท่ากับ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากผิดปกติ
- 4) ได้คะแนนระหว่าง 58 - 79 คะแนน เท่ากับ เป็นโรคติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3.2.3 แบบวัดแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยผู้ศึกษาได้ประยุกต์มาจากข้อคำถามแบบวัดแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Drinking Motives Questionnaire-Revised-DMQR) ของ Cooper (1994) มีทั้งหมด 20 คำถาม ประกอบด้วย 4 ประเภทโดยแต่ละประเภทจะประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อคำถาม ได้แก่

1) แรงจูงใจส่งเสริม (enhancement motives) ซึ่งเป็นการเพิ่มอารมณ์เชิงบวกหรือเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีอันนับเป็นอิทธิพลภายในในเชิงบวก ประกอบด้วย ข้อที่ 7, 9, 10, 13 และข้อที่ 18

2) แรงจูงใจทางสังคม (social motives) เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนทางสังคมเชิงบวก นับเป็นอิทธิพลภายนอกเชิงบวก ประกอบด้วย ข้อที่ 3, 5, 11, 14 และข้อที่ 16

3) แรงจูงใจเพื่อการเผชิญปัญหา (coping motives) เพื่อลดหรือจำกัดอารมณ์ความรู้สึกในทางลบ นับเป็นอิทธิพลภายในเชิงลบ ประกอบด้วย ข้อที่ 1, 4, 6, 15 และข้อที่ 17

4) แรงจูงใจคล้อยตาม (conformity motives) เพื่อหลีกเลี่ยงการตำหนิหรือการปฏิเสธทางสังคม นับเป็นอิทธิพลภายนอกเชิงลบ ประกอบด้วยข้อที่ 2, 8, 12, 19 และข้อที่ 20

การวัดแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ ตลอดเวลา บ่อยครั้ง ปานกลาง นานๆ ครั้งและไม่เคย ตามมาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ต (Likert scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้คือ

เกณฑ์การให้คะแนนในการวัดแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ระดับความเชื่อมั่น	ระดับคะแนน	
	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
ตลอดเวลา	5	1
บ่อยครั้ง	4	2
ปานกลาง	3	3
นานๆ ครั้ง	2	4
ไม่เคย	1	5

3.2.4 แบบวัดการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ โดยผู้ศึกษาได้ประยุกต์มาจากแบบสอบถามการวัดการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ (Sensation Seeking Scale-Form V) ของ Zuckerman (1979) ซึ่งมีทั้งหมด 40 คำถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งแบบวัดประสบการณ์ดังกล่าว การแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจประกอบด้วยปัจจัยย่อย 4 ประการ ในแต่ละปัจจัยก็จะมีข้อคำถาม 10 คำถาม ที่เป็นส่วนประกอบซึ่งมีความสัมพันธ์ภายในปัจจัยย่อย ได้แก่

1) การแสวงหาการผจญภัย (Thrill and adventure Seeking) เป็นความรู้สึกความต้องการในการแข่งขันต่อสู้ทางด้านกีฬา หรือการปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความเร็วหรือเสียงอันตราย ประกอบด้วยข้อคำถาม ต่อไปนี้ 3A 11B 16A 17A 20B 21B 23A 28A 38B และ 40B

2) การแสวงหาประสบการณ์ (Experience Seeking) เป็นการแสวงหาประสบการณ์ตลอดเวลาทั้งทางจิตใจและความรู้สึก การท่องเที่ยวและวิถีชีวิตที่แตกต่างจากเดิม ประกอบด้วยข้อคำถาม ต่อไปนี้ 4B 6A 9A 10B 14A 18A 19B 22A 26B และ 37B

3) การไม่ยับยั้งชั่งใจ (Disinhibition) เป็นความต้องการทางสังคมและทางเพศในการยับยั้งความปรารถนาในการดื่มเพื่อเข้าสังคม งานเลี้ยงสังสรรค์ และดื่มเพื่อความต้องการทางเพศตรงข้าม ประกอบด้วยข้อคำถาม ต่อไปนี้ 1A 12B 13B 25B 29A 30B 32A 33B 35B และ 36A

4) ความรู้สึกไวต่อความเบื่อหน่าย (Boredom Susceptibility) เป็นสิ่งที่ไม่ชอบทำอะไรซ้ำๆ เป็นประจำ และเป็นคนที่น่าเบื่อ ไม่มีชีวิตชีวา และไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง อยู่เฉยๆ ประกอบด้วยข้อคำถาม ต่อไปนี้ 2B 5A 7B 8A 15B 24A 27B 31B 34A และ 39A

โดยลักษณะของแบบประเมินมีลักษณะเป็นประโยคบอกเล่า 2 ประโยคที่แสดงถึงความรู้สึก และความต้องการ ซึ่งจะให้เลือกเพียง 1 ประโยคใน 1 ข้อ คือ A หรือ B เท่านั้น

คุณภาพของเครื่องมือการศึกษา

แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นนั้นได้นำไปตรวจสอบเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านส่งเสริมสุขภาพ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาคลินิก และผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต ของแต่ละส่วน จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความชัดเจน เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับเด็กวัยเรียนในโรงเรียนช่วงมัธยมศึกษา ในอำเภอแห่งหนึ่ง ของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นอำเภอใกล้เคียงที่มีลักษณะที่คล้ายกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำมาไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach ' s alpha coefficient) โดยแบบวัดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 และแบบวัดแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 และแบบวัดการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ วิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธีของ Kuder Richardson สูตร KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.75

3.3 การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้นำโครงการค้นคว้าแบบอิสระเข้ารับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย สาขาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับการรับรองว่าไม่เป็นอันตรายต่อกลุ่มตัวอย่างแล้ว จากนั้นผู้ศึกษาเข้าพบกลุ่มตัวอย่างแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล โดยชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงสิทธิที่จะตอบรับ หรือปฏิเสธในการเข้าร่วมการศึกษานี้ กลุ่มตัวอย่างสามารถออกจาก

การศึกษาในระหว่างการดำเนินการได้โดยไม่เกิดผลเสียหายต่อกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับและเสนอผลการศึกษาออกมาเป็นภาพรวมเพื่อใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาเท่านั้น จึงดำเนินการให้กลุ่มตัวอย่างบันทึกการให้คำยินยอมในเอกสารแสดงความยินยอมของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับนักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ก็ทำการให้ผู้ปกครองบันทึกการให้คำยินยอมแทน จากนั้นผู้ศึกษาจึงดำเนินการเก็บข้อมูล

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

3.4.1 ได้รับการอนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.4.2 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา ใน โรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และผลที่จะได้รับในการศึกษาครั้ง โดยประสานงานกับท่านผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษาและอาจารย์ประจำชั้น ที่มีกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับเลือกขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดนัดวัน เวลา ที่จะเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.3 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายการพิทักษ์สิทธิ์แก่กลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนในการตอบแบบสอบถาม โดยละเอียดให้เกิดความเข้าใจตรงกันและแจกเครื่องมือแบบสอบถามโดยยื่นรอตอบข้อสงสัยในข้อคำถามในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นเก็บแบบสอบถามครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละห้องเรียน โดยที่จะเก็บเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เข้าเรียนในวันที่เก็บข้อมูลเท่านั้น

3.4.4 ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่จัดเก็บได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จึงทำการกำหนดรหัสแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical package for the social sciences) ในการประมวลผล โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ดังนี้

3.5.1 ข้อมูลลักษณะประชากร การแสวงหาความตื่นตัวเร้าใจ แรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5.2 การหาความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาความตื่นตัวเร้าใจกับแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษา ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson's product moment correlation)

3.5.3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษา ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติของ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (pearson's product moment correlation)

3.5.4 การทดสอบความแตกต่างระหว่างลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ และระดับชั้นการศึกษา กับการแสวงหาความตื่นตัวเร้าใจ แรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษา และพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้สถิติ t - test และ Chi - Square